



DET KONGELIGE  
UTENRIKSDEPARTEMENT

# Prop. 90 S

(2016–2017)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

---

## Samtykke til ratifikasjon av Europarådets konvensjon mot ulovlig handel med menneskeorganer av 25. mars 2015

*Tilråding fra Utenriksdepartementet 5. april 2017,  
godkjent i statsråd samme dag.  
(Regjeringen Solberg)*

### **1 Hovedinnholdet i proposisjonen**

Europarådets konvensjon mot ulovlig handel med menneskeorganer ble vedtatt 9. juli 2014 og åpnet for undertegning i Santiago de Compostela i Spania, 25. mars 2015 (CETS 216). Konvensjonen ble undertegnet av Norge denne dato.

Behovet for organtransplantasjon og mulighetene for å gjennomføre transplantasjonsbehandling er atskillig større enn tilgangen på menneskelige organer. Denne situasjonen gir et marked for handel med menneskelige organer. Ulovlig organhandel er uttak og innsetting av organer som skjer utenfor det nasjonale transplantasjonssystemet eller i strid med vesentlige prinsipper i den nasjonale transplantasjonslovgivningen. Formålet med konvensjonen er å forebygge og bekjempe handel med menneskelige organer. Dette skal skje gjennom å kriminalisere alle sider av organhandel, å beskytte ofre for organhandel og å legge til rette for samarbeid mot organhandel på nasjonalt og internasjonalt nivå. Statene forplikter seg til å sørge for nødvendig lovgivning og andre tiltak for å kunne straffe dem som begår handlinger som er knyttet til ulovlig uttak og innsetting av menneskelige organer. Konvensjonen forplikter også statene til å sikre befolkningen likeverdig tilgang til transplantasjonsbehandling.

Konvensjonen bygger på prinsippet om at menneskekroppen ikke skal være opphav til økonomisk gevinst, et prinsipp som også er nedfelt i enkelte andre konvensjoner. Konvensjonen retter seg mot handel med menneskelige organer for transplantasjonsformål eller andre formål og andre former for ulovlig fjerning og ulovlig innsetting. Den slår fast at det skal være straffbart å ta ut organer fra en levende person uten at vedkommende har gitt et frivillig, informert og uttrykkelig samtykke. Uttak fra en avdød skal være straffbart når uttaket ikke er tillatt etter nasjonal lovgivning. Det samme skal gjelde for en rekke handlinger som bidrar til ulovlig uttak. Blant annet skal det være straffbart å betale for organer.

Så langt har Albania sluttet seg til (ratifisert) konvensjonen. I tillegg til Norge, har seksten andre land, blant dem Storbritannia og Spania, undertegnet konvensjonen.

Det foreslås at Norge ratifiserer konvensjonen. Siden gjennomføring av konvensjonen krever lovendring, er Stortingets samtykke til ratifikasjon nødvendig etter Grunnloven § 26 andre ledd. Helse- og omsorgsdepartementet har derfor fremmet forslag om nødvendige endringer i Prop. 89 L (2016–2017) Endringer i transplantasjonslova mv. (gjennomføring av organhandelskonvensjonen i norsk rett).

Konvensjonen i engelsk originaltekst med oversettelse til norsk følger som trykt vedlegg til proposisjonen.

## 2 Nærmere om de enkelte bestemmelsene i konvensjonen

*Fortalen* viser bl.a. til Europarådets konvensjon om menneskerettighetene og de grunnleggende friheter. Videre viser den til Europarådets biomedisinkonvensjon og dens tilleggsprotokoll om transplantasjon av menneskeorganer og menneskevev. Det tas også hensyn til protokollen om å hindre, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn, til FN-konvensjonen mot grenseoverskridende organisert kriminalitet og Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel. Fortalen presiserer at organhandel krenker menneskets verdighet og retten til liv, og utgjør en alvorlig trussel mot folkehelsen.

*Artikkel 1* fastsetter at formålet med konvensjonen er å forebygge og bekjempe organhandel ved å gi bestemmelser om kriminalisering av visse handlinger og å beskytte rettighetene til ofre for organhandel. Det skal legges til rette for samarbeid mot organhandel på nasjonalt og internasjonalt nivå. Det skal dessuten opprettes en egen oppfølgingsmekanisme for å sikre at partene gjennomfører konvensjonens bestemmelser på en effektiv måte.

*Artikkel 2* angir konvensjonens virkeområde. Konvensjonen får anvendelse på handel med organer til transplantasjon eller andre formål samt andre former for ulovlig uttak og ulovlig innsetting. Med «organhandel» menes all ulovlig virksomhet forbundet med organer som omhandlet i artikkel 4 (1) og artikkel 5, 7, 8 og 9. «Organhandel» vil omfatte ulovlig uttak av organer, bruk av organer uttatt på ulovlig vis, ulovlig forsøk på verving, ulovlig rekruttering og tilbud og anmodning om utilbørlige fordeler. Definisjonen omfatter også klargjøring, preservering, lagring, transport, overføring, mottak, innførsel og utførsel av organer på ulovlig vis til innsetting eller andre formål og forsettlig medvirkning til og forsøk på handlinger som er straffbare etter konvensjonen.

«Organ» defineres som en differensiert del av menneskekroppen som består av forskjellige vev som opprettholder dets struktur, blodforsyning og evne til å utvikle fysiologiske funksjoner med en betydelig grad av autonomi. En del av et organ anses også som et organ dersom den skal benyttes til samme formål som det hele organet og opp-

rettholder kravene til struktur og blodforsyning, jf. artikkel 2.

*Artikkel 3* bestemmer at forpliktelsene etter konvensjonen skal gjennomføres uten forskjellsbehandling på noe grunnlag slik som kjønn, rase, hudfarge, språk, alder, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, tilknytning til en nasjonal minoritet, formue, fødsel, seksuell legning, helsetilstand eller funksjonshemming. Dette gjelder særlig for tiltak for å verne og fremme ofrenes rettigheter.

*Artikkel 4* nr. 1 a) pålegger statene ved lovgivning eller på annen måte å treffe de tiltak som er nødvendige for at det etter nasjonal lovgivning gjøres straffbart å ta ut organer av levende eller avdøde donorer, dersom uttak skjer uten samtykke. Det skal alltid være straffbart å ta organ fra en levende donor uten et frivillig, informert og uttrykkelig samtykke. Videre skal uttak fra en avdød som skjer uten at det er tillatt etter nasjonal lovgivning, være straffbart.

Uttak skal også være straffbart når donor eller en tredjemann er blitt tilbudt, eller har mottatt, økonomisk vinning eller tilsvarende fordel, jf. artikkel 4 nr. 1 bokstavene b og c. Forbudet mot økonomisk vinning eller tilsvarende fordel omfatter likevel ikke erstatning for inntektstap og dekning av utgifter i forbindelse med donasjonen, jf. artikkel 4 nr. 3.

Statene kan ta forbehold mot å anvende nr. 1 bokstav a).

Statene skal i tillegg vurdere å sette i verk nødvendige tiltak for å gjøre straffbart forsettlig uttak av organer utenfor rammen av det nasjonale transplantasjonssystemet eller i strid med vesentlige prinsipper i nasjonale lover eller forskrifter om transplantasjon. Dersom forsettlig uttak av organer utenfor den organisatoriske rammen av det nasjonale transplantasjonssystemet, eller i strid med vesentlige prinsipper i nasjonale lover eller forskrifter om transplantasjon, gjøres straffbare, skal statene bestrebe seg på å også gjøre følgende artikler gjeldende for handlingene, jf. artikkel 4 nr. 4:

- 9 (medvirkning og forsøk),
- 10 (jurisdiksjon),
- 11 (juridiske personers ansvar),
- 12 (straffereaksjoner og tiltak),
- 13 (skjerpene omstendigheter),
- 14 (tidligere domfellelser),
- 15 (innledning og videreføring av rettergang),
- 16 (strafferettslig etterforskning),
- 17 (internasjonalt samarbeid),
- 18 (beskyttelse av ofre),
- 19 (ofres stilling ved straffeforfølgning),

- 20 (beskyttelse av vitner),
- 21 (beskyttelsestiltak på nasjonalt plan) og
- 22 (beskyttelsestiltak på internasjonalt plan).

Det følger av *artikkel 5* at statene skal gjøre forsettlig bruk av organer som er tatt ut på ulovlig vis straffbart.

Av *artikkel 6* følger det at statene skal vurdere å treffe nødvendige tiltak for å fastsette at det etter nasjonal lovgivning er straffbart å innsette organer når dette skjer utenfor det nasjonale transplantasjonssystemet eller er i strid med vesentlige prinsipper i nasjonal transplantasjonslovgivning. Dersom slike handlinger gjøres straffbare, skal statene bestrebe seg på også å gjøre artiklene 9 til 22 gjeldende for handlingene.

*Artikkel 7* bestemmer at hver part ved lovgivning eller på annen måte skal treffe tiltak som er nødvendige for å fastsette at det etter nasjonal lovgivning er straffbart å forsettlig forsøke å verve og rekruttere av organdonorer og organmottakere med sikte på økonomisk vinning eller tilsvarende fordel for den som forsøker å verve eller rekruttere, eller for tredjemann. Det skal være straffbart å forsettlig gi løfte om, tilby eller gi en utilbørlig fordel til helsepersonell, offentlige tjenestemenn eller personer som arbeider for enheter i privat sektor, for at disse ulovlig skal ta ut eller sette inn et organ eller legge til rette for en slik handling, jf. artikkel 7 nr. 2. Videre skal det gjøres straffbart for helsepersonell, offentlig tjenestemann og personer som leder eller arbeider for enheter i privat sektor, å fortsettlig anmode om eller motta utilbørlig fordel for å ta ut eller sette inn et organ på en måte som skal være straffbar etter konvensjonen eller å legge til rette for en slik handling, jf. artikkel 7 nr. 3.

*Artikkel 8* bestemmer at hver part ved lovgivning eller på annen måte skal treffe tiltak som er nødvendige for å fastsette at det etter nasjonal lovgivning er straffbart forsettlig å klargjøre, preservere, lagre, transportere, overføre, motta, innføre og utføre organer som er tatt ut på ulovlig vis.

*Artikkel 9* angir at hver part ved lovgivning eller på annen måte skal treffe tiltak som er nødvendige for å fastsette at forsettlig medvirkning til handlinger som er omfattet skal være straffbare. Det samme gjelder forsettlig forsøk på slike handlinger.

*Artikkel 10* angir at hver part ved lovgivning eller på annen måte skal treffe de tiltak som er nødvendige for å etablere jurisdiksjon for en handling fastsatt som straffbart i samsvar med konvensjonen, når handlingen er begått på partens territorium. Statene skal etablere jurisdiksjon for

handling som er begått på statens territorium, om bord i et skip som fører statens flagg, om bord på luftfartøy som er registrert etter statens lovgivning, av statens borgere eller av en person som vanligvis er bosatt på statens territorium, jf. artikkel 10 nr. 1. Statene skal videre bestrebe seg på å etablere jurisdiksjon for handlinger som er begått mot en av dens borgere eller mot en person som til vanlig er bosatt på dens territorium, jf. artikkel 10 nr. 2.

Hver part skal etablere jurisdiksjon og sikre at statene kan straffe ulovlig organhandel uansett hvor i verden handlingen har funnet sted. Handlingene skal også kunne straffes uavhengig av om de er begått av egne borgere eller utenlandske borgere. Statene skal sikre at det kan reises offentlig påtale overfor egne borgere og personer som vanligvis er bosatt på statens territorium, uavhengig av om det foreligger en anmeldelse fra offeret for handlingen eller en meddelelse om straffeforfølgning fra staten der handlingen ble begått, jf. artikkel 10 nr. 4. Statene skal også sikre jurisdiksjon for tilfeller der den angivelige gjerningspersonen oppholder seg på statens territorium, men ikke kan utleveres, jf. artikkel 10 nr. 6. Dersom flere enn én stat gjør krav på jurisdiksjon, skal de berørte statene, dersom det er hensiktsmessig, holde samråd med sikte på å avgjøre hvilken jurisdiksjon som er best egnet til å gjennomføre straffeforfølgningen, jf. artikkel 10 nr. 7.

Av *artikkel 11* nr. 1 følger det at virksomheter (juridiske personer) i visse tilfeller skal kunne holdes ansvarlige for handlinger som skal være straffbare etter konvensjonen, når handlingen er begått til fordel for virksomheten av en fysisk person. Dette gjelder når den fysiske personen har en ledende stilling i virksomheten enten med fullmakt til å representere virksomheten, myndighet til å treffe beslutninger på vegne av virksomheten eller myndighet til å utøve kontroll i virksomheten. Virksomheter skal også kunne holdes ansvarlige når manglende tilsyn eller kontroll har gjort det mulig for andre ansatte å utføre denne typen handlinger, jf. artikkel 11 nr. 2. Virksomhetens ansvar kan være strafferettslig, sivilrettslig eller forvaltningsrettslig, jf. artikkel 11 nr. 3.

*Artikkel 12* nr. 1 fastsetter at statene ved lovgivning eller på annen måte skal treffe de tiltak som er nødvendige for å sikre at handlinger fastsatt som straffbare etter konvensjonen, kan straffes med effektive, forholdsmessige og preventive straffereaksjoner. Forsettlig uttak av organer uten frivillig, informert og uttrykkelig samtykke eller uten at uttak fra avdød er tillatt etter nasjonal lovgivning, skal medføre frihetsstraff som kan gi

grunnlag for utlevering. Dette samme gjelder dersom uttaket har gitt økonomisk vinning etter artikkel 4 nr. 1 bokstav b og c. Det gjelder også for bruk av organer som er tatt ut på ulovlig vis, ulovlig forsøk på verving, ulovlig rekruttering samt tilbud og anmodning om utilbørlige fordeler. Det gjelder videre for klargjøring, oppbevaring, lagring, transport, overføring, mottak, innførsel og utførsel av organer tatt ut på ulovlig vis og forsettlig medvirkning til og forsøk på handlinger som skal være straffbare etter konvensjonen.

Statene skal sørge for at virksomheter (juridiske personer) som skal holdes ansvarlige etter konvensjonen, underlegges effektive, forholdsmessige og preventive reaksjoner, jf. artikkel 12 nr. 2. Dette kan blant annet være økonomiske sanksjoner, midlertidig eller varig forbud mot å drive næringsvirksomhet, rettslig tilsyn eller rettslig avgjørelse om tvungen avvikling. Det skal være adgang til beslag og inndragning av utbytte fra handlinger som skal være straffbare etter konvensjonen, eller formuesgoder av en verdi som svarer til utbyttet, jf. artikkel 12 nr. 3. Det skal videre være adgang til midlertidig eller varig stengning av en virksomhet som er benyttet til å utføre en handling som skal være straffbar etter konvensjonen. Det gjelder likevel ikke for rettighetene til godtroende tredjemenn. Det skal også være adgang til å ilegge gjerningspersonen midlertidig eller permanent forbud mot å utøve yrkesvirksomhet som er relevant for utøvelsen av en handling som skal være straffbar etter konvensjonen.

Etter *artikkel 13* skal statene ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å sikre at følgende forhold betraktes som skjerpene ved fastsettelsen av straffereaksjoner for handlinger som skal være straffbare etter konvensjonen:

- at handlingen har voldt offerets død eller påført offeret vesentlig fysisk eller psykisk skade,
- at handlingen ble begått av noen som misbrukte sin stilling,
- at handlingen ble begått innenfor rammen av en kriminell organisasjon,
- at gjerningspersonen tidligere er domfelt for handlinger som skal være straffbare etter konvensjonen, og
- at handlingen ble begått mot et barn eller en særlig sårbar person.

*Artikkel 14* pålegger statene å sørge for at det ved fastsettelsen av straffereaksjonen kan legges vekt på endelige dommer som er avsagt av en annen konvensjonspart.

Av *artikkel 15* fremgår det at statene skal sørge for at etterforskning og straffeforfølgning ikke forutsetter at det foreligger en anmeldelse. Rettergangen skal kunne fortsette selv om en anmeldelse trekkes tilbake.

*Artikkel 16* fastsetter at statene skal sikre effektivitet i strafferettslig etterforskning og straffeforfølgning av handlinger som skal være straffbare etter konvensjonen.

Statene skal, så langt det er mulig, samarbeide om etterforskning og straffeforfølgning, jf. *artikkel 17* nr. 1 og 17 nr. 2. Artikkel 17 nr. 3 bestemmer at konvensjonen kan benyttes som rettslig grunnlag for utlevering eller gjensidig rettslig hjelp i straffesaker.

Etter *artikkel 18* skal statene iverksette tiltak for å beskytte rettighetene og interessene til ofre for organhandel. Statene skal særlig:

- sikre at ofre har tilgang til opplysninger som er relevante for saken deres, og som er nødvendige for å beskytte deres helse og andre berørte rettigheter,
- bistå ofre med deres fysiske, psykologiske og sosiale restitusjon og
- sørge for at nasjonal lovgivning sikrer ofre rett til erstatning fra gjerningspersonene.

Etter *artikkel 19* skal statene sikre at ofrenes rettigheter og interesser beskyttes i alle stadier av utenrettslig etterforskning og straffeforfølgning. Statene skal særlig sikre at:

- ofre får informasjon om sine rettigheter, tilgjengelige tjenester, sin rolle i saken og om hvilket utfall saken får for dem. Ofre skal også, dersom de ber om det, få informasjon om oppfølging av anmeldelsen, siktelsen og status for straffeforfølgningen. Dette gjelder likevel ikke dersom dette kan ha negativ innvirkning på behandlingen av saken.
- det legges til rette for at ofre, i samsvar med nasjonale regler for rettergang, kan bli avhørt og legge fram bevismateriale. Det skal videre legges til rette for at ofre får lagt fram sine synspunkter, behov og bekymringer, enten direkte eller gjennom et mellomledd og at det blir tatt hensyn til dem.
- ofre får hensiktsmessige støttetjenester slik at deres rettigheter og interesser blir lagt fram på forsvarlig vis og tatt hensyn til.
- det treffes effektive tiltak for ofres og familie-medlemmers sikkerhet mot trusler og represalier.

Statene skal sørge for at ofre fra den første gangen de har kontakt med kompetent myndighet, har til-

gang til informasjon om relevante rettslige og forvaltningsrettslige prosedyrer.

Statene skal påse at ofre, når de kan ha status som part i straffeforfølgningen, har tilgang til rettshjelp i samsvar med nasjonal lovgivning.

Staten skal sikre at ofre for en handling som skal være straffbar etter konvensjonen, som er begått på territoriet til en annen stat enn den de er bosatt i, kan anmelde forholdet til kompetent myndighet i bostedsstaten.

Staten skal sikre at grupper, stiftelser, sammenslutninger eller statlige eller ikke-statlige organisasjoner, kan bistå og støtte ofre som samtykker til det, under straffeforfølgningen.

*Artikkel 20* sier at statene skal sørge for effektiv beskyttelse mot mulige represalier eller trusler når vitner avgir forklaring om forhold som skal være straffbare etter konvensjonen, og ved behov også for deres slektninger eller andre personer som står dem nær. Det samme gjelder for ofre i den utstrekning de er vitner. Beskyttelsen skal gis innenfor rammen av de midlene staten har til rådighet, og i samsvar med vilkår fastsatt i nasjonal lovgivning.

Etter *artikkel 21* skal statene sikre:

- at det finnes et åpent og oversiktlig nasjonalt system for transplantasjon av organer.
- pasienter rettfærdig tilgang til transplantasjonstjenester.
- at alle relevante myndigheter samarbeider om tilstrekkelig innsamling, analyse og utveksling av opplysninger om handlinger som skal være straffbare etter konvensjonen.

Statene skal, ved behov, sette i verk tiltak for å gi helsepersonell og berørte tjenestemenn informasjon om forebygging og bekjempelse av organhandel eller styrke deres opplæring.

Statene skal, ved behov, fremme kampanjer for å bevisstgjøre allmennheten om farene ved organhandel og om at slik handel er ulovlig.

Statene skal forby annonsering av behov for organer eller tilgang til organer når dette gjøres med sikte på å tilby eller søke å oppnå økonomisk vinning eller tilsvarende fordel.

Av *artikkel 22* følger der at statene skal, så langt det er mulig, samarbeide internasjonalt for å forebygge organhandel. Statene skal på anmodning avgi rapport til partskomiteen om antallet tilfeller av organhandel på sine territorier og utpeke et nasjonalt kontaktpunkt for utveksling av opplysninger om organhandel.

*Artiklene 23-24* fastsetter at det skal opprettes en partskomite med bl.a. representanter for kon-

vensjonsstatene, som skal overvåke gjennomføringen av konvensjonen.

I *artikkel 25* slås det fast at partskomiteen ved overvåkingen av gjennomføringen av konvensjonen bl.a. skal legge til rette for innsamling, analyse og utveksling av opplysninger, erfaring og god praksis mellom statene, for å styrke deres evne til å forebygge og bekjempe organhandel. Komiteen skal videre, dersom det er relevant, legge til rette for effektiv bruk og gjennomføring av konvensjonen, særlig ved å påvise eventuelle problemer som kan oppstå, og virkningen av eventuelle erklæringer eller forbehold som er avgitt etter konvensjonen. Komiteen skal også gi uttrykk for sin oppfatning i ethvert spørsmål om anvendelsen av konvensjonen, og legge til rette for utveksling av opplysninger om rettslig, politisk eller teknologisk utvikling av betydning og gi særskilte anbefalinger til partene med hensyn til gjennomføringen av konvensjonen.

Av *artikkel 26* følger det at konvensjonen ikke berører rettigheter og forpliktelser som følger av andre internasjonale avtaler. Konvensjonspartene kan inngå avtaler som utfyller eller styrker bestemmelsene i konvensjonen eller letter gjennomføringen av konvensjonens prinsipper.

*Artikkel 27* regulerer prosedyrer for å endre konvensjonen. Europarådets Ministerkomité skal vurdere endringsforslag og kan, etter samråd med de konvensjonspartene som ikke er medlemmer av Europarådet, vedta endringsforslag med 2/3 flertall. Teksten til alle endringer vedtatt av Ministerkomiteen skal oversendes partene for godkjenning.

*Artikkel 28* fastslår at konvensjonen er åpen for undertegning for Europarådets medlemsstater, EU og ikke-medlemsstater som har observatørstatus i Europarådet og enhver annen ikke-medlemsstat etter invitasjon fra Ministerkomiteen. Konvensjon skal ratifiseres, godtas eller godkjennes. Den trer i kraft på den første dag i den måneden som følger etter utløpet av et tidsrom på tre måneder regnet fra den dato fem stater (derav minst tre som er medlemmer av Europarådet), har gitt sitt samtykke til å være bundet av konvensjonen.

Etter *artikkel 29* kan statene ved undertegning eller ratifikasjon oppgi de territorier konvensjonen skal få anvendelse på.

*Artikkel 30* fastsetter at statene kan ta forbehold om at de, i unntakstilfeller og i samsvar med hensiktsmessige garantier eller nasjonale samtykkebestemmelser, ikke vil straffe uttak av organ fra levende donor selv om dette skjer uten et frivillig, uttrykkelig og informert samtykke.

Statene kan videre ta forbehold om at de ikke vil straffe forsettlige forsøk på nærmere angitte handlinger, jf. *artikkel 9* nr. 3.

Statene kan også ta forbehold om å ikke etablere jurisdiksjon i nærmere angitte situasjoner, jf. *artikkel 10* nr. 3 og 5.

Etter *artikkel 31* skal partskomiteen i nært samarbeid med Europarådets styringskomité for strafferettslige spørsmål, kriminologi og fengselsaker (CDPD) og andre av Europarådets relevante mellomstatlige og vitenskapelige komiteer, følge opp anvendelsen av konvensjonen og om nødvendig legge til rette for en minnelig løsning på alle vanskeligheter forbundet med anvendelsen av konvensjonen.

*Artikkel 32* bestemmer at en part når som helst kan si opp konvensjonen ved underretning til Europarådets generalsekretær. Oppsigelsen får virkning på den første dagen i måneden som følger etter utløpet av et tidsrom på tre måneder regnet fra den dato generalsekretæren mottok underretningen.

### 3 Forholdet til norsk rett

---

Forpliktelsene etter konvensjonen er langt på vei allerede gjennomført i norsk regelverk. Dette gjelder også artiklene som Norge bare er forpliktet til å bestrebe seg på å gjennomføre. Det er likevel nødvendig å heve strafferammen i transplantasjonsloven og å justere formålet og virkeområdet for loven for at Norge skal oppfylle forpliktelsene etter loven fullt ut. Helse- og omsorgsdepartementet har derfor fremmet forslag om nødvendige endringer i Prop. 89 L (2016–2017) Endringer i transplantasjonslova mv. (gjennomføring av organhandelskonvensjonen i norsk rett).

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår at konvensjonen gjøres gjeldende for Svalbard, Jan Mayen og bilandene. Som en konsekvens av dette foreslår Helse- og omsorgsdepartementet i Prop. 89 L (2016–2017) Endringer i transplantasjonslova

mv. (gjennomføring av organhandelskonvensjonen i norsk rett), at transplantasjonslova med tilhørende forskrifter skal gjelde for Svalbard, Jan Mayen, Bouvetøya og bilandene i Antarktis. Etter transplantasjonslova § 2 andre ledd kan Kongen gi forskrift om at transplantasjonslova og forskrifter med hjemmel i loven helt eller delvis skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen. Når det gjelder bilandene, følger det av bilandsloven at norsk privatrett og strafferett og den norske lovgivningen om rettspleien gjelder for bilandene. Bilandslovens § 2 fastsetter at Kongen bestemmer i hvilken utstrekning andre lover skal gjelde for bilandene.

### 4 Vurdering og tilråding

---

Norge har så langt vært lite berørt av internasjonal organhandel. Den formen for kriminalitet som konvensjonen tar sikte på å bekjempe stopper ikke ved landegrensene. Det er derfor svært viktig at Norge bidrar til at de som er skyldige i ulovlige uttak, innsetting og kommersiell utnyttning av menneskelige organer, kan straffefølges uansett hvem som har utført handlingen og hvor den er blitt utført.

Helse- og omsorgsdepartementet vil fortløpende vurdere behovet for å sette i verk informasjonstiltak om forebygging og bekjempelse av organhandel i tråd med kravene i artikkel 21 nr. 2 bokstavene a og b.

I samråd med Justis- og beredskapsdepartementet legges det opp til at Kripos utpekes som nasjonalt kontaktpunkt for utveksling av opplysninger om organhandel, jf. artikkel 22 bokstav b.

Ratifikasjon av konvensjonen ventes ikke å medføre økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

Helse- og omsorgsdepartementet tilrår ratifikasjon av Europarådets konvensjon mot ulovlig handel med menneskeorganer av 25. mars 2015. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om samtykke til ratifikasjon av Europarådets konvensjon mot ulovlig handel med menneskeorganer av 25. mars 2015.

---

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om samtykke til ratifikasjon av Europarådets konvensjon mot ulovlig handel med menneskeorganer av 25. mars 2015, i samsvar med et vedlagt forslag.

---

**Forslag**  
**til vedtak om samtykke til ratifikasjon av Europarådets**  
**konvensjon mot ulovlig handel med menneskeorganer av**  
**25. mars 2015**

I

Stortinget samtykker i ratifikasjon av Europarådets konvensjon av 25. mars 2015 mot ulovlig handel med menneskeorganer.

---

**Vedlegg 1**

## **Council of Europe Convention against Trafficking in Human Organs**

(Adopted by the Committee of Ministers on 9 July 2014

at the 1205th meeting of the Ministers' Deputies)

*Preamble*

The member States of the Council of Europe and the other signatories to this Convention;

Bearing in mind the Universal Declaration of Human Rights, proclaimed by the United Nations General Assembly on 10 December 1948, and the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (1950, ETS No. 5);

Bearing in mind the Convention for the Protection of Human Rights and Dignity of the Human Being with Regard to the Application of Biology and Medicine: Convention on Human Rights and Biomedicine (1997, ETS No. 164) and the Additional Protocol to the Convention on Human Rights and Biomedicine concerning Transplantation of Organs and Tissues of Human Origin (2002, ETS No. 186);

Bearing in mind the Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime (2000) and the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings (2005, CETS No. 197);

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members;

Considering that the trafficking in human organs violates human dignity and the right to life and constitutes a serious threat to public health;

Determined to contribute in a significant manner to the eradication of the trafficking in human organs through the introduction of new offences supplementing the existing international legal

## **Europarådets konvensjon mot ulovlig handel med menneskeorganer**

(Vedtatt av Ministerkomitéen 9. juli 2014

på 1205. møte mellom ministrenes stedfortre-  
dere)

*Fortale*

Europarådets medlemsstater og de øvrige signatører til denne konvensjon,

som tar hensyn til Verdenserklæringen om menneskerettighetene proklamert av De forente nasjoners generalforsamling 10. desember 1948 og konvensjonen om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter (ETS nr. 5, 1950),

som tar hensyn til konvensjonen om beskyttelse av menneskerettighetene og menneskets verdighet i forbindelse med anvendelsen av biologi og medisin: konvensjon om menneskerettigheter og biomedisin (ETS nr. 164, 1997) og tilleggsprotokollen om transplantasjon av menneskeorganer og -vev til konvensjonen om menneskerettigheter og biomedisin (ETS nr. 186, 2002),

som tar hensyn til protokollen om å hindre, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn, til FN-konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet (2000), og Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel (CETS nr. 197, 2005),

som tar i betraktning at det er Europarådets mål å oppnå større enhet mellom medlemmene,

som tar i betraktning at organhandel krenker menneskets verdighet og retten til liv, og utgjør en alvorlig trussel mot folkehelsen,

som er fast bestemt på å bidra på en betydelig måte til utryddingen av organhandel ved å kriminalisere tidligere straffrie handlinger og derved utfylle eksisterende internasjonale juridiske virke-



instruments in the field of trafficking in human beings for the purpose of the removal of organs;

Considering that the purpose of this Convention is to prevent and combat trafficking in human organs, and that the implementation of the provisions of the Convention concerning substantive criminal law should be carried out taking into account its purpose and the principle of proportionality;

Recognising that, to efficiently combat the global threat posed by the trafficking in human organs, close international co-operation between Council of Europe member States and non-member States alike should be encouraged,

Have agreed as follows:

#### *Chapter I – Purposes, scope and use of terms*

##### **Article 1 – Purposes**

1. The purposes of this Convention are:
  - a. to prevent and combat the trafficking in human organs by providing for the criminalisation of certain acts;
  - b. to protect the rights of victims of the offences established in accordance with this Convention;
  - c. to facilitate co-operation at national and international levels on action against the trafficking in human organs.
2. In order to ensure effective implementation of its provisions by the Parties, this Convention sets up a specific follow-up mechanism.

##### **Article 2 – Scope and use of terms**

1. This Convention applies to the trafficking in human organs for purposes of transplantation or other purposes, and to other forms of illicit removal and of illicit implantation.
2. For the purposes of this Convention, the term:
  - «trafficking in human organs» shall mean any illicit activity in respect of human organs as prescribed in Article 4, paragraph 1 and Articles 5, 7, 8 and 9 of this Convention;
  - «human organ» shall mean a differentiated part of the human body, formed by different tissues, that maintains its structure, vascularisation and capacity to develop physiological functions with a significant level of autonomy. A part of an organ is also con-

midler innenfor rammen av menneskehandel med sikte på å ta ut organer,

som tar i betraktning at denne konvensjon har som formål å forebygge og bekjempe organhandel, og at det ved gjennomføringen av konvensjonens bestemmelser om materiell strafferett bør tas hensyn til konvensjonens formål og prinsippet om forholdsmessighet,

som erkjenner at det bør oppmuntres til et nært internasjonalt samarbeid mellom Europarådets medlemsstater og stater som ikke er medlemmer, slik at den globale trusselen som organhandelen representerer, kan bekjempes på en effektiv måte,

er blitt enige om følgende:

#### *Kapittel I – Formål, virkeområde og begrepsbruk*

##### **Artikkel 1 – Formål**

1. Denne konvensjon har som formål
  - a) å forebygge og bekjempe organhandel ved å gi bestemmelser om kriminalisering av visse handlinger,
  - b) å beskytte rettighetene til ofre for handlinger fastsatt som straffbare i samsvar med denne konvensjon,
  - c) å fremme samarbeid, på nasjonalt og internasjonalt plan, om tiltak mot organhandel.
2. Det opprettes en egen oppfølgingsmekanisme for å sikre at partene gjennomfører konvensjonens bestemmelser på en effektiv måte.

##### **Artikkel 2 – Virkeområde og begrepsbruk**

1. Denne konvensjon får anvendelse på handel med organer til transplantasjon eller andre formål samt på andre former for ulovlig uttak og ulovlig innsetting.
2. I denne konvensjon menes med:
  - «organhandel»: all ulovlig virksomhet forbundet med organer og omhandlet i artikkel 4 nr. 1 og artikkel 5, 7, 8 og 9 i denne konvensjon,
  - «organ»: en differensiert del av menneskekroppen, bestående av forskjellige vev som opprettholder dets struktur, blodforsyning og evne til å utvikle fysiologiske funksjoner med en betydelig grad av autonomi. En del av et organ betraktes også som et organ

sidered to be an organ if its function is to be used for the same purpose as the entire organ in the human body, maintaining the requirements of structure and vascularisation.

### Article 3 – Principle of non-discrimination

The implementation of the provisions of this Convention by the Parties, in particular the enjoyment of measures to protect the rights of victims, shall be secured without discrimination on any ground such as sex, race, colour, language, age, religion, political or any other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth, sexual orientation, state of health, disability or other status.

### Chapter II – Substantive Criminal Law

#### Article 4 – Illicit removal of human organs

1. Each Party shall take the necessary legislative and other measures to establish as a criminal offence under its domestic law, when committed intentionally, the removal of human organs from living or deceased donors:
  - a. where the removal is performed without the free, informed and specific consent of the living or deceased donor, or, in the case of the deceased donor, without the removal being authorised under its domestic law;
  - b. where, in exchange for the removal of organs, the living donor, or a third party, has been offered or has received a financial gain or comparable advantage;
  - c. where in exchange for the removal of organs from a deceased donor, a third party has been offered or has received a financial gain or comparable advantage.
2. Any State or the European Union may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that it reserves the right not to apply paragraph 1.a of this article to the removal of human organs from living donors, in exceptional cases and in accordance with appropriate safeguards or consent provisions under its domestic law. Any reservation made under this paragraph shall contain a brief statement of the relevant domestic law.

dersom dens funksjon skal benyttes til samme formål som det hele organet i menneskekroppen og opprettholder kravene til struktur og blodforsyning.

### Artikkel 3 – Prinsipp om ikke-diskriminering

Partenes gjennomføring av bestemmelsene i denne konvensjon, særlig tiltak for å verne og fremme ofrenes rettigheter, skal sikres uten at det utøves diskriminering på noe grunnlag, slik som kjønn, rase, hudfarge, språk, alder, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, tilknytning til en nasjonal minoritet, formue, fødsel, seksuell legning, helsetilstand, funksjonshemming eller enhver annen situasjon.

### Kapittel II – Materiell strafferett

#### Artikkel 4 – Ulovlig uttak av organer

1. Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å fastsette at det etter nasjonal lovgivning er straffbart, når handlingen er forsettlig, å ta ut organer av levende eller avdøde donorer
  - a) dersom uttaket skjer uten at den levende eller avdøde donoren har gitt et frivillig, informert og uttrykkelig samtykke eller, i tilfelle avdød donor, uten at uttak er tillatt etter nasjonal lovgivning,
  - b) dersom en levende donor eller tredjemann som motytelse for uttak av organer er blitt tilbudt eller har mottatt økonomisk vinning eller tilsvarende fordel,
  - c) dersom tredjemann som motytelse for uttak av organer fra en avdød donor er blitt tilbudt eller har mottatt økonomisk vinning eller tilsvarende fordel.
2. Enhver stat eller Den europeiske union kan ved undertegning eller ved deponering av sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokument, ved en erklæring rettet til Europarådets generalsekretær meddele at den i unntakstilfeller, og i samsvar med hensiktsmessige garantier eller bestemmelser om samtykke etter nasjonal lovgivning, forbeholder seg rett til ikke å anvende nr. 1 bokstav a) i denne artikkel på uttak av organer fra levende donorer. Forbehold etter dette nummer skal inneholde en kort redegjørelse om den relevante nasjonale lovgivningen.

3. The expression «financial gain or comparable advantage» shall, for the purpose of paragraph 1, b and c, not include compensation for loss of earnings and any other justifiable expenses caused by the removal or by the related medical examinations, or compensation in case of damage which is not inherent to the removal of organs.
  4. Each Party shall consider taking the necessary legislative or other measures to establish as a criminal offence under its domestic law the removal of human organs from living or deceased donors where the removal is performed outside of the framework of its domestic transplantation system, or where the removal is performed in breach of essential principles of national transplantation laws or rules. If a Party establishes criminal offences in accordance with this provision, it shall endeavour to apply also Articles 9 to 22 to such offences.
3. Uttrykket «økonomisk vinning eller tilsvarende fordel» skal for formålene i nr. 1 bokstav b) og c) ikke omfatte verken erstatning for inntektstap og andre berettigede kostnader forårsaket av uttaket eller av tilhørende medisinske undersøkelser eller erstatning i tilfelle skade som ikke er uløselig forbundet med organuttaket.
  4. Hver part skal vurdere å treffe, ved lovgivning eller på annen måte, de tiltak som er nødvendige for å fastsette at det etter nasjonal lovgivning er straffbart å ta ut organer av levende eller avdøde donorer dersom uttaket skjer utenfor rammen av dens eget nasjonale transplantasjonssystem eller i strid med vesentlige prinsipper i nasjonale lover eller forskrifter om transplantasjon. Dersom en part fastsetter handlinger som straffbare i samsvar med denne bestemmelse, skal den bestrebe seg på å også gjøre artikkel 9 til 22 gjeldende for handlinger som nevnt.

#### **Article 5 – Use of illicitly removed organs for purposes of implantation or other purposes than implantation**

Each Party shall take the necessary legislative and other measures to establish as a criminal offence under its domestic law, when committed intentionally, the use of illicitly removed organs, as described in Article 4, paragraph 1, for purposes of implantation or other purposes than implantation.

#### **Article 6 – Implantation of organs outside of the domestic transplantation system or in breach of essential principles of national transplantation law**

Each Party shall consider taking the necessary legislative or other measures to establish as a criminal offence under its domestic law, when committed intentionally, the implantation of human organs from living or deceased donors where the implantation is performed outside of the framework of its domestic transplantation system, or where the implantation is performed in breach of essential principles of national transplantation laws or rules. If a Party establishes criminal offences in accordance with this provision, it shall endeavour to apply also Articles 9 to 22 to such offences.

#### **Artikkel 5 – Bruk av organer tatt på ulovlig vis til innsetting eller andre formål enn innsetting**

Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å fastsette at det etter nasjonal lovgivning er straffbart, når handlingen er forsettlig, å bruke organer tatt på ulovlig vis som beskrevet i artikkel 4 nr. 1 til innsetting eller andre formål enn innsetting.

#### **Artikkel 6 – Innsetting av organer utenfor det nasjonale transplantasjonssystemet eller i strid med vesentlige prinsipper i nasjonal transplantasjonslovgivning**

Hver part skal vurdere å treffe, ved lovgivning eller på annen måte, de tiltak som er nødvendige for å fastsette at det etter nasjonal lovgivning er straffbart, når handlingen er forsettlig, å sette inn organer fra levende eller avdøde donorer dersom innsettingen skjer utenfor rammen av partens eget transplantasjonssystem eller i strid med vesentlige prinsipper i nasjonale lover eller forskrifter om transplantasjon. Dersom en part fastsetter handlinger som straffbare i samsvar med denne bestemmelse, skal den bestrebe seg på å også gjøre artikkel 9 til 22 gjeldende for handlinger som nevnt.

### **Article 7 – Illicit solicitation, recruitment, offering and requesting of undue advantages**

1. Each Party shall take the necessary legislative and other measures to establish as a criminal offence under its domestic law, when committed intentionally, the solicitation and recruitment of an organ donor or a recipient, where carried out for financial gain or comparable advantage for the person soliciting or recruiting, or for a third party.
2. Each Party shall take the necessary legislative and other measures to establish as a criminal offence, when committed intentionally, the promising, offering or giving by any person, directly or indirectly, of any undue advantage to healthcare professionals, its public officials or persons who direct or work for private sector entities, in any capacity, with a view to having a removal or implantation of a human organ performed or facilitated, where such removal or implantation takes place under the circumstances described in Article 4, paragraph 1, or Article 5 and where appropriate Article 4, paragraph 4 or Article 6.
3. Each Party shall take the necessary legislative and other measures to establish as a criminal offence, when committed intentionally, the request or receipt by healthcare professionals, its public officials or persons who direct or work for private sector entities, in any capacity, of any undue advantage with a view to performing or facilitating the performance of a removal or implantation of a human organ, where such removal or implantation takes place under the circumstances described in Article 4, paragraph 1 or Article 5 and where appropriate Article 4, paragraph 4 or Article 6.

### **Article 8 – Preparation, preservation, storage, transportation, transfer, receipt, import and export of illicitly removed human organs**

Each Party shall take the necessary legislative and other measures to establish as a criminal offence under its domestic law, when committed intentionally:

- a. the preparation, preservation, and storage of illicitly removed human organs as described in Article 4, paragraph 1, and where appropriate Article 4, paragraph 4;

### **Artikkel 7 – Ulovlig forsøk på verving, ulovlig rekruttering samt tilbud og anmodning om utilbørlige fordeler**

1. Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å fastsette at det etter nasjonal lovgivning er straffbart, når handlingen er forsettlig, å forsøke å verve og rekruttere en organdonor eller en organmottaker med sikte på økonomisk vinning eller tilsvarende fordel for den som forsøker å verve eller rekruttere, eller for tredjemann.
2. Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å fastsette at det er straffbart, når handlingen er forsettlig, direkte eller indirekte å utlove, tilby eller gi en utilbørlig fordel til helsepersonell, offentlige tjenestemenn eller personer som, uansett i hvilken egenskap, leder eller arbeider for enheter i privat sektor, for at disse skal ta ut eller sette inn et organ eller legge til rette for en slik handling, dersom uttak eller innsetting som nevnt finner sted under omstendighetene beskrevet i artikkel 4 nr. 1 eller artikkel 5 og, dersom det er relevant, i artikkel 4 nr. 4 eller artikkel 6.
3. Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å fastsette at det er straffbart, når handlingen er forsettlig, for helsepersonell, offentlige tjenestemenn eller personer som, uansett i hvilken egenskap, leder eller arbeider for enheter i privat sektor, å anmode om eller motta en utilbørlig fordel for å ta ut eller sette inn et organ eller legge til rette for en slik handling dersom uttak eller innsetting som nevnt finner sted under omstendighetene beskrevet i artikkel 4 nr. 1 eller artikkel 5 og, dersom det er relevant, i artikkel 4 nr. 4 eller artikkel 6.

### **Artikkel 8 – Klargjøring, preservering, lagring, transport, overføring, mottak, innførsel og utførsel av organer uttatt på ulovlig vis**

Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å fastsette at det etter nasjonal lovgivning er straffbart, når handlingen er forsettlig,

- a) å klargjøre, preservere og lagre organer uttatt på ulovlig vis som beskrevet i artikkel 4 nr. 1 og, dersom det er relevant, i artikkel 4 nr. 4,

- b. the transportation, transfer, receipt, import and export of illicitly removed human organs as described in Article 4, paragraph 1, and where appropriate Article 4, paragraph 4.
- b) å transportere, overføre, motta, innføre og utføre organer uttatt på ulovlig vis som beskrevet i artikkel 4 nr. 1 og, dersom det er relevant, i artikkel 4 nr. 4.

### Article 9 – Aiding or abetting and attempt

1. Each Party shall take the necessary legislative and other measures to establish as criminal offences, when committed intentionally, aiding or abetting the commission of any of the criminal offences established in accordance with this Convention.
2. Each Party shall take the necessary legislative and other measures to establish as a criminal offence the intentional attempt to commit any of the criminal offences established in accordance with this Convention.
3. Any State or the European Union may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that it reserves the right not to apply, or to apply only in specific cases or conditions, paragraph 2 to offences established in accordance with Article 7 and Article 8.

### Article 10 – Jurisdiction

1. Each Party shall take such legislative or other measures as may be necessary to establish jurisdiction over any offence established in accordance with this Convention, when the offence is committed:
  - a. in its territory; or
  - b. on board a ship flying the flag of that Party; or
  - c. on board an aircraft registered under the laws of that Party; or
  - d. by one of its nationals; or
  - e. by a person who has his or her habitual residence in its territory.
2. Each Party shall endeavour to take the necessary legislative or other measures to establish jurisdiction over any offence established in accordance with this Convention where the offence is committed against one of its nationals or a person who has his or her habitual residence in its territory.
3. Any State or the European Union may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or

### Artikkel 9 – Medvirkning og forsøk

1. Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å fastsette at det er straffbart, når handlingen er forsettlig, å medvirke til en handling fastsatt som straffbar i samsvar med denne konvensjon.
2. Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å fastsette at forsettlig forsøk på å begå en handling fastsatt som straffbar i samsvar med denne konvensjon er straffbart.
3. Enhver stat eller Den europeiske union kan ved undertegning eller ved deponering av sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokument, ved en erklæring rettet til Europarådets generalsekretær meddele at den forbeholder seg rett til ikke å anvende, eller til å anvende bare i særlige tilfeller eller ved særlige omstendigheter, nr. 2 på handlinger fastsatt som straffbare i samsvar med artikkel 7 og artikkel 8.

### Artikkel 10 – Jurisdiksjon

1. Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å etablere jurisdiksjon for en handling fastsatt som straffbar i samsvar med denne konvensjon, når handlingen er begått
  - a) på partens territorium, eller
  - b) om bord i et skip som fører dens flagg, eller
  - c) om bord i et luftfartøy som er registrert etter dens lovgivning, eller
  - d) av en av dens borgere, eller
  - e) av en person som til vanlig er bosatt på dens territorium.
2. Hver part skal bestrebe seg på å treffe, ved lovgivning eller på annen måte, de tiltak som er nødvendige for å etablere jurisdiksjon for en handling fastsatt som straffbar i samsvar med denne konvensjon, dersom handlingen er begått mot en av dens borgere eller mot en person som til vanlig er bosatt på dens territorium.
3. Enhver stat eller Den europeiske union kan ved undertegning eller ved deponering av sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjen-

approval, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that it reserves the right not to apply or to apply only in specific cases or conditions the jurisdiction rules laid down in paragraph 1. d and e of this article.

4. For the prosecution of the offences established in accordance with this Convention, each Party shall take the necessary legislative or other measures to ensure that its jurisdiction as regards paragraphs 1. d and e of this article is not subordinated to the condition that the prosecution can only be initiated following a report from the victim or the laying of information by the State of the place where the offence was committed.
5. Any State or the European Union may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that it reserves the right not to apply or to apply only in specific cases paragraph 4 of this article.
6. Each Party shall take the necessary legislative or other measures to establish jurisdiction over the offences established in accordance with this Convention, in cases where an alleged offender is present on its territory and it does not extradite him or her to another State, solely on the basis of his or her nationality.
7. When more than one Party claims jurisdiction over an alleged offence established in accordance with this Convention, the Parties involved shall, where appropriate, consult with a view to determining the most appropriate jurisdiction for prosecution.
8. Without prejudice to the general rules of international law, this Convention does not exclude any criminal jurisdiction exercised by a Party in accordance with its internal law.

#### Article 11 – Corporate liability

1. Each Party shall take the necessary legislative and other measures to ensure that legal persons can be held liable for offences established in accordance with this Convention, when committed for their benefit by any

ningsdokument, ved en erklæring rettet til Europarådets generalsekretær meddele at den forbeholder seg rett til ikke å anvende jurisdiksjonsreglene fastsatt i nr. 1 bokstav d) og e) i denne artikkel eller til å anvende dem bare i særlige tilfeller eller ved særlige omstendigheter.

4. Ved straffeforfølgning av handlinger fastsatt som straffbare i samsvar med denne konvensjon skal hver part ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å sikre at dens jurisdiksjon med hensyn til nr. 1 bokstav d) og e) i denne artikkel ikke er betinget av at offentlig påtale kan reises først når det foreligger anmeldelse fra offeret for handlingen, eller at det foreligger en meddelelse med henblikk på straffeforfølgning fra den stat der handlingen ble begått.
5. Enhver stat eller Den europeiske union kan ved undertegning eller ved deponering av sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokument, ved en erklæring rettet til Europarådets generalsekretær meddele at den forbeholder seg rett til ikke å anvende nr. 4 i denne artikkel eller til å anvende nr. 4 bare i særlige tilfeller.
6. Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å etablere jurisdiksjon for handlinger fastsatt som straffbare i samsvar med denne konvensjon, i tilfeller der en angivelig gjerningsmann oppholder seg på dens territorium og den ikke utleverer ham eller henne til en annen stat utelukkende på grunnlag av hans eller hennes nasjonalitet.
7. Dersom flere enn én part gjør krav på jurisdiksjon for en angivelig handling fastsatt som straffbar i samsvar med denne konvensjon, skal de berørte parter, dersom det er hensiktsmessig, holde samråd med sikte på å avgjøre hvilken jurisdiksjon som er best egnet til å gjennomføre straffeforfølgningen.
8. Med mindre noe annet følger av folkerettens alminnelige regler, utelukker denne konvensjon ikke noen strafferettslig jurisdiksjon som en part utøver i samsvar med sin nasjonale lovgivning.

#### Artikkel 11 – Juridiske personers ansvar

1. Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å sikre at juridiske personer kan holdes ansvarlige for handlinger fastsatt som straffbare i samsvar med denne konvensjon og

natural person, acting either individually or as part of an organ of the legal person, who has a leading position within it based on:

- a. a power of representation of the legal person;
  - b. an authority to take decisions on behalf of the legal person;
  - c. an authority to exercise control within the legal person.
2. Apart from the cases provided for in paragraph 1 of this article, each Party shall take the necessary legislative and other measures to ensure that a legal person can be held liable where the lack of supervision or control by a natural person referred to in paragraph 1 has made possible the commission of an offence established in accordance with this Convention for the benefit of that legal person by a natural person acting under its authority.
  3. Subject to the legal principles of the Party, the liability of a legal person may be criminal, civil or administrative.
  4. Such liability shall be without prejudice to the criminal liability of the natural persons who have committed the offence.

#### Article 12 – Sanctions and measures

1. Each Party shall take the necessary legislative and other measures to ensure that the offences established in accordance with this Convention are punishable by effective, proportionate and dissuasive sanctions. These sanctions shall include, for offences established in accordance with Article 4, paragraph 1 and, where appropriate, Article 5 and Articles 7 to 9, when committed by natural persons, penalties involving deprivation of liberty that may give rise to extradition.
2. Each Party shall take the necessary legislative and other measures to ensure that legal persons held liable in accordance with Article 11 are subject to effective, proportionate and dissuasive sanctions, including criminal or non-criminal monetary sanctions, and may include other measures, such as:
  - a. temporary or permanent disqualification from exercising commercial activity;
  - b. placing under judicial supervision;
  - c. a judicial winding-up order.

begått til fordel for dem av en fysisk person som opptrer enten på egen hånd eller som del av et organ i den juridiske personen, og som har en ledende stilling i den juridiske personen på grunnlag av

- a) fullmakt til å representere den juridiske personen,
  - b) myndighet til å treffe beslutninger på vegne av den juridiske personen,
  - c) myndighet til å utøve kontroll i den juridiske personen.
2. I tillegg til de tilfeller det er gitt bestemmelser for i nr. 1 i denne artikkel, skal hver part ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å sikre at en juridisk person kan holdes ansvarlig, når fravær av tilsyn eller kontroll fra en fysisk person som nevnt i nr. 1 har gjort det mulig for en fysisk person under den juridiske personens myndighet å begå en handling fastsatt som straffbar i samsvar med denne konvensjon til fordel for den juridiske personen.
  3. Avhengig av partens rettsprinsipper kan en juridisk persons ansvar være strafferettslig, sivilrettslig eller forvaltningsrettslig.
  4. Dette ansvaret er uten betydning for det strafferettslige ansvaret som påhviler de fysiske personene som har begått den straffbare handlingen.

#### Artikkel 12 – Straffereaksjoner og tiltak

1. Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å sikre at handlinger fastsatt som straffbare i samsvar med denne konvensjon, kan straffes ved effektive, forholdsmessige og preventive straffereaksjoner. Straffereaksjonene skal for handlinger fastsatt som straffbare i samsvar med artikkel 4 nr. 1 og, dersom det er relevant, artikkel 5 og artikkel 7 til 9, omfatte frihetsstraff som kan gi grunnlag for utlevering, når handlingene er begått av fysiske personer.
2. Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å sikre at juridiske personer som holdes ansvarlige i samsvar med artikkel 11, underlegges effektive, forholdsmessige og preventive straffereaksjoner, herunder strafferettslige eller ikke-strafferettslige økonomiske sanksjoner og eventuelt andre tiltak som
  - a) midlertidig eller varig forbud mot å drive næringsvirksomhet,
  - b) rettslig tilsyn,
  - c) rettslig avgjørelse om tvungen avvikling.

3. Each Party shall take the necessary legislative and other measures to:
- a. permit seizure and confiscation of proceeds of the criminal offences established in accordance with this Convention, or property whose value corresponds to such proceeds;
  - b. enable the temporary or permanent closure of any establishment used to carry out any of the criminal offences established in accordance with this Convention, without prejudice to the rights of bona fide third parties, or deny the perpetrator, temporarily or permanently, in conformity with the relevant provisions of domestic law, the exercise of a professional activity relevant to the commission of any of the offences established in accordance with this Convention.
3. Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige
- a) for å kunne tillate beslag og inndragning av utbytte fra handlinger fastsatt som straffbare i samsvar med denne konvensjon, eller formuesgoder av en verdi som svarer til utbytte som nevnt,
  - b) for å kunne tillate midlertidig eller varig stenging av virksomhet som er benyttet til å utføre en handling fastsatt som straffbar i samsvar med denne konvensjon, med forbehold for godtroende tredjemenns rettigheter, eller for å kunne ilegge gjerningspersonen, i henhold til relevante internrettslige bestemmelser, midlertidig eller permanent forbud mot å utøve yrkesvirksomhet som er relevant for utøvelsen av en handling fastsatt som straffbar i samsvar med denne konvensjon.

#### Article 13 – Aggravating circumstances

Each Party shall take the necessary legislative and other measures to ensure that the following circumstances, in so far as they do not already form part of the constituent elements of the offence, may, in conformity with the relevant provisions of domestic law, be taken into consideration as aggravating circumstances in determining the sanctions in relation to the offences established in accordance with this Convention:

- a. the offence caused the death of, or serious damage to the physical or mental health of, the victim;
- b. the offence was committed by a person abusing his or her position;
- c. the offence was committed in the framework of a criminal organisation;
- d. the perpetrator has previously been convicted of offences established in accordance with this Convention;
- e. the offence was committed against a child or any other particularly vulnerable person.

#### Article 14 – Previous convictions

Each Party shall take the necessary legislative and other measures to provide for the possibility to take into account final sentences passed by another Party in relation to the offences established in accordance with this Convention when determining the sanctions.

#### Artikkel 13 – Skjerpene omstendigheter

Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å sikre at følgende omstendigheter, i den grad de ikke allerede er en del av den straffbare handlingens gjerningsinnhold, i henhold til relevante internrettslige bestemmelser kan betraktes som skjerpene ved fastsettelsen av straffereaksjonene for handlinger fastsatt som straffbare i samsvar med denne konvensjon:

- a) den straffbare handlingen har voldt offerets død eller påført vedkommende alvorlig fysisk eller psykisk skade,
- b) den straffbare handlingen ble begått av en person som misbrukte sin stilling,
- c) den straffbare handlingen ble begått innenfor rammen av en kriminell organisasjon,
- d) gjerningspersonen er tidligere domfelt for handlinger fastsatt som straffbare i samsvar med denne konvensjon,
- e) den straffbare handlingen ble begått mot et barn eller en særlig sårbar person.

#### Artikkel 14 – Tidligere domfellelser

Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for at det ved fastsettelsen av straffereaksjonene kan tas hensyn til endelige dommer avsagt av en annen part i forbindelse med handlinger fastsatt som straffbare i samsvar med denne konvensjon.



*Chapter III – Criminal Procedural Law***Article 15 – Initiation and continuation of proceedings**

Each Party shall take the necessary legislative and other measures to ensure that investigations or prosecution of offences established in accordance with this Convention should not be subordinate to a complaint and that the proceedings may continue even if the complaint is withdrawn.

**Article 16 – Criminal investigations**

Each Party shall take the necessary legislative and other measures, in conformity with the principles of its domestic law, to ensure effective criminal investigation and prosecution of offences established in accordance with this Convention.

**Article 17 – International co-operation**

1. The Parties shall co-operate with each other, in accordance with the provisions of this Convention and in pursuance of relevant applicable international and regional instruments and arrangements agreed on the basis of uniform or reciprocal legislation and their domestic law, to the widest extent possible, for the purpose of investigations or proceedings concerning the offences established in accordance with this Convention, including seizure and confiscation.
2. The Parties shall co-operate to the widest extent possible in pursuance of the relevant applicable international, regional and bilateral treaties on extradition and mutual legal assistance in criminal matters concerning the offences established in accordance with this Convention.
3. If a Party that makes extradition or mutual legal assistance in criminal matters conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition or legal assistance in criminal matters from a Party with which it has no such a treaty, it may, acting in full compliance with its obligations under international law and subject to the conditions provided for by the domestic law of the requested Party, consider this Convention as the legal basis for extradition or mutual legal assistance in criminal matters in respect of the offences established in accordance with this Convention.

*Kapittel III – Straffeprosesslovgivning***Artikkel 15 – Innledning og videreføring av rettergang**

Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å sikre at etterforskning eller straffeforfølgning av handlinger fastsatt som straffbare i samsvar med denne konvensjon, ikke er betinget av at det foreligger anmeldelse, og at rettergangen kan fortsette selv om anmeldelsen trekkes tilbake.

**Artikkel 16 – Strafferettslig etterforskning**

Hver part skal i samsvar med prinsippene som er nedfelt i nasjonal lovgivning, ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å sikre effektivitet i strafferettslig etterforskning og straffeforfølgning av handlinger fastsatt som straffbare i samsvar med denne konvensjon.

**Artikkel 17 – Internasjonalt samarbeid**

1. Partene skal i samsvar med bestemmelsene i denne konvensjon og i henhold til relevante internasjonale og regionale avtaler som får anvendelse, omforente ordninger med utgangspunkt i ensartet eller motsvarende lovgivning, samt nasjonal lovgivning så langt det er mulig, samarbeide om etterforskning eller straffeforfølgning av handlinger fastsatt som straffbare i samsvar med denne konvensjon, herunder beslag og inndragning.
2. Partene skal i samsvar med relevante internasjonale, regionale og bilaterale traktater om utlevering og gjensidig rettslig hjelp i straffesaker som får anvendelse, så langt det er mulig samarbeide med hensyn til handlinger fastsatt som straffbare i samsvar denne konvensjon.
3. Dersom en part som gjør utlevering eller gjensidig rettslig hjelp i straffesaker betinget av at det foreligger en traktat, mottar en anmodning om utlevering eller rettslig hjelp i straffesaker fra en part som den ikke har en slik traktat med, kan den, i fullt samsvar med sine folkerettslige forpliktelser og med mindre annet følger av vilkår fastsatt i den anmodede parts nasjonale lovgivning, betrakte denne konvensjon som rettslig grunnlag for utlevering eller gjensidig rettslig hjelp i straffesaker med hensyn til handlinger fastsatt som straffbare i samsvar med denne konvensjon.

*Chapter IV – Protection measures***Article 18 – Protection of victims**

Each Party shall take the necessary legislative and other measures to protect the rights and interests of victims of offences established in accordance with this Convention, in particular by:

- a. ensuring that victims have access to information relevant to their case and which is necessary for the protection of their health and other rights involved;
- b. assisting victims in their physical, psychological and social recovery;
- c. providing, in its domestic law, for the right of victims to compensation from the perpetrators.

**Article 19 – Standing of victims in criminal proceedings**

1. Each Party shall take the necessary legislative and other measures to protect the rights and interests of victims at all stages of criminal investigations and proceedings, in particular by:
  - a. informing them of their rights and the services at their disposal and, upon request, the follow-up given to their complaint, the charges retained, the state of the criminal proceedings, unless in exceptional cases the proper handling of the case may be adversely affected by such notification, and their role therein as well as the outcome of their cases;
  - b. enabling them, in a manner consistent with the procedural rules of domestic law, to be heard, to supply evidence and have their views, needs and concerns presented, directly or through an intermediary, and considered;
  - c. providing them with appropriate support services so that their rights and interests are duly presented and taken into account;
  - d. providing effective measures for their safety, as well as that of their families, from intimidation and retaliation.
2. Each Party shall ensure that victims have access, as from their first contact with the competent authorities, to information on relevant judicial and administrative proceedings.

*Kapittel IV – Beskyttelsestiltak***Artikkel 18 – Beskyttelse av ofre**

Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å beskytte rettighetene og interessene til ofre for handlinger fastsatt som straffbare i samsvar med denne konvensjon, særlig ved

- a) å sikre at ofre har tilgang til opplysninger som er relevante for deres sak, og som er nødvendige for å beskytte deres helse og andre berørte rettigheter,
- b) å bistå ofre med deres fysiske, psykologiske og sosiale restitusjon,
- c) å sørge for at nasjonal lovgivning sikrer ofre rett til erstatning fra gjerningspersonene.

**Artikkel 19 – Ofres stilling ved straffeforfølgning**

1. Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å beskytte ofres rettigheter og interesser på alle stadier i en strafferettslig etterforskning og i en straffeforfølgning, særlig ved
  - a) å informere dem om deres rettigheter og om tilgjengelige tjenester, på anmodning også om oppfølgingen av anmeldelsen deres, siktelsen som er lagt til grunn, og status for straffeforfølgningen – unntatt i særlige tilfeller der behandlingen av saken kan bli negativt påvirket av en underretning som nevnt – samt om deres rolle i saken og om utfallet av saken som gjelder dem,
  - b) å gjøre det mulig for dem, på en måte som er forenlig med rettergangsreglene i nasjonal lovgivning, å bli avhørt og legge fram bevismateriale og få sine synspunkter, behov og bekymringer lagt fram, enten direkte eller gjennom et mellomledd, og bli tatt hensyn til,
  - c) å yte dem hensiktsmessige støttetjenester slik at deres rettigheter og interesser blir behørig lagt fram og tatt hensyn til,
  - d) å treffe effektive tiltak for deres egen og deres familiemedlemmers sikkerhet med hensyn til trusler og represalier.
2. Hver part skal sørge for at ofre, fra den første gangen de har kontakt med kompetent myndighet, har tilgang til informasjon om relevante retts- og forvaltningsprosedyrer.

3. Each Party shall ensure that victims have access to legal aid, in accordance with domestic law and provided free of charge where warranted, when it is possible for them to have the status of parties to criminal proceedings.
  4. Each Party shall take the necessary legislative and other measures to ensure that victims of an offence established in accordance with this Convention committed in the territory of a Party other than the one where they reside can make a complaint before the competent authorities of their State of residence.
  5. Each Party shall provide, by means of legislative or other measures, in accordance with the conditions provided for by its domestic law, the possibility for groups, foundations, associations or governmental or non-governmental organisations, to assist and/or support the victims with their consent during criminal proceedings concerning the offences established in accordance with this Convention.
3. Hver part skal påse at ofre, når det er mulig for dem å ha status som part ved straffeforfølgning, har tilgang til rettshjelp i samsvar med nasjonal lovgivning, og at rettshjelp gis vederlagsfritt dersom det er berettiget.
  4. Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å sikre at ofre for en handling fastsatt som straffbar i samsvar med denne konvensjon og begått på territoriet til en annen part enn den de er bosatt i, kan inngi anmeldelse til kompetent myndighet i bostedsstaten.
  5. Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte, i samsvar med vilkår fastsatt i nasjonal lovgivning, gjøre det mulig for grupper, stiftelser, sammenslutninger eller statlige eller ikke-statlige organisasjoner å bistå og/eller støtte ofre, dersom de samtykker, under en straffeforfølgning med hensyn til forhold fastsatt som straffbare i samsvar med denne konvensjon.

#### Article 20 – Protection of witnesses

1. Each Party shall, within its means and in accordance with the conditions provided for by its domestic law, provide effective protection from potential retaliation or intimidation for witnesses in criminal proceedings, who give testimony concerning offences covered by this Convention and, as appropriate, for their relatives and other persons close to them.
2. Paragraph 1 of this article shall also apply to victims insofar as they are witnesses.

#### Chapter V – Prevention measures

##### Article 21 – Measures at domestic level

1. Each Party shall take the necessary legislative and other measures to ensure:
  - a. the existence of a transparent domestic system for the transplantation of human organs;
  - b. equitable access to transplantation services for patients;
  - c. adequate collection, analysis and exchange of information related to the offences covered by this Convention in co-operation between all relevant authorities.

#### Artikkel 20 – Beskyttelse av vitner

1. Hver part skal innenfor rammen av de midler den har til rådighet, og i samsvar med vilkår fastsatt i nasjonal lovgivning sørge for effektiv beskyttelse mot mulige represalier eller trusler for vitner i straffeforfølgninger når vitnene avgir forklaring om straffbare forhold omfattet av denne konvensjon, og ved behov også for deres slektninger eller andre personer som står dem nær.
2. Bestemmelsene i nr. 1 i denne artikkel får anvendelse også på ofre i den utstrekning de er vitner.

#### Kapittel V – Beskyttelsestiltak

##### Artikkel 21 – Tiltak på nasjonalt plan

1. Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige
  - a) for å sikre at det finnes et åpent og oversiktlig nasjonalt system for transplantasjon av organer,
  - b) for å sikre pasienter rettferdig adgang til transplantasjonstjenester,
  - c) for, i samarbeid mellom alle relevante myndigheter, å sikre tilstrekkelig innsamling, analyse og utveksling av opplysninger om straffbare handlinger omfattet av denne konvensjon.

2. With the aim of preventing and combatting trafficking in human organs, each Party shall take measures, as appropriate:
    - a. to provide information or strengthen training for healthcare professionals and relevant officials in the prevention of and combat against trafficking in human organs;
    - b. to promote awareness-raising campaigns addressed to the general public about the unlawfulness and dangers of trafficking in human organs.
  3. Each Party shall take the necessary legislative and other measures to prohibit the advertising of the need for, or availability of human organs, with a view to offering or seeking financial gain or comparable advantage.
2. Med sikte på å forebygge og bekjempe organhandel skal hver part ved behov treffe tiltak
    - a) for å gi helsepersonell og berørte tjenestemenn informasjon om forebygging og bekjempelse av organhandel eller styrke deres opplæring,
    - b) for å fremme kampanjer i den hensikt å bevisstgjøre allmennheten om ulovligheten av, og farene ved, organhandel.
  3. Hver part skal ved lovgivning eller på annen måte treffe de tiltak som er nødvendige for å forby annonsering av behov for organer eller tilgang til organer med sikte på å tilby eller søke å oppnå økonomisk vinning eller tilsvarende fordel.

#### Article 22 – Measures at international level

The Parties shall, to the widest extent possible, co-operate with each other in order to prevent trafficking in human organs. In particular, the Parties shall:

- a. report to the Committee of the Parties at its request on the number of cases of trafficking in human organs within their respective jurisdictions;
- b. designate a national contact point for the exchange of information pertaining to trafficking in human organs.

#### Chapter VI – Follow-up mechanism

##### Article 23 – Committee of the Parties

1. The Committee of the Parties shall be composed of representatives of the Parties to the Convention.
2. The Committee of the Parties shall be convened by the Secretary General of the Council of Europe. Its first meeting shall be held within a period of one year following the entry into force of this Convention for the tenth signatory having ratified it. It shall subsequently meet whenever at least one third of the Parties or the Secretary General so requests.
3. The Committee of the Parties shall adopt its own rules of procedure.
4. The Committee of the Parties shall be assisted by the Secretariat of the Council of Europe in carrying out its functions.
5. A contracting Party which is not a member of the Council of Europe shall contribute to the financing of the Committee of the Parties in a

#### Artikkel 22 – Tiltak på internasjonalt plan

Partene skal så langt det er mulig samarbeide for å forebygge organhandel. Partene skal særlig

- a) på anmodning avgi rapport til Partskomiteén om antallet tilfeller av organhandel innen deres respektive jurisdiksjoner,
- b) utpeke et nasjonalt kontaktpunkt for utveksling av opplysninger om organhandel.

#### Kapittel VI – Oppfølgingsmekanisme

##### Artikkel 23 – Partskomité

1. Partskomiteén skal bestå av representanter for konvensjonspartene.
2. Partskomiteén skal sammenkalles av Europarådets generalsekretær. Komiteéns første møte skal finne sted innen ett år etter at denne konvensjon er trådt i kraft for den tiende signatøren som har ratifisert den. Komiteén skal deretter tre sammen på anmodning av minst en tredel av partene eller generalsekretæren.
3. Partskomiteén fastsetter selv sin forretningsorden.
4. Partskomiteén skal i utøvelsen av sine oppgaver bistås av Europarådets sekretariat.
5. En konvensjonspart som ikke er medlem av Europarådet, skal bidra til finansieringen av Partskomiteén i henhold til de vilkår som

manner to be decided by the Committee of Ministers upon consultation of that Party.

fastsettes av Ministerkomitéen etter samråd med nevnte part.

#### Article 24 – Other representatives

1. The Parliamentary Assembly of the Council of Europe, the European Committee on Crime Problems (CDPC), as well as other relevant Council of Europe intergovernmental or scientific committees, shall each appoint a representative to the Committee of the Parties in order to contribute to a multisectoral and multidisciplinary approach.
2. The Committee of Ministers may invite other Council of Europe bodies to appoint a representative to the Committee of the Parties after consulting the latter.
3. Representatives of relevant international bodies may be admitted as observers to the Committee of the Parties following the procedure established by the relevant rules of the Council of Europe.
4. Representatives of relevant official bodies of the Parties may be admitted as observers to the Committee of the Parties following the procedure established by the relevant rules of the Council of Europe.
5. Representatives of civil society, and in particular non-governmental organisations, may be admitted as observers to the Committee of the Parties following the procedure established by the relevant rules of the Council of Europe.
6. In the appointment of representatives under paragraphs 2 to 5 of this article, a balanced representation of the different sectors and disciplines shall be ensured.
7. Representatives appointed under paragraphs 1 to 5 above shall participate in meetings of the Committee of the Parties without the right to vote.

#### Article 25 – Functions of the Committee of the Parties

1. The Committee of the Parties shall monitor the implementation of this Convention. The rules of procedure of the Committee of the Parties shall determine the procedure for evaluating the implementation of this Convention, using a multisectoral and multidisciplinary approach.
2. The Committee of the Parties shall also facilitate the collection, analysis and exchange of information, experience and good practice

#### Artikkel 24 – Annen representasjon

1. Europarådets parlamentarikerforsamling, Europarådets styringskomité for strafferettslige spørsmål, kriminologi og fengselssaker (CDPC) samt Europarådets øvrige relevante mellomstatlige eller vitenskapelige komitéer skal hver utpeke en representant til Partskomiteen for å bidra til å skape sektor- og disiplinoverskridende representasjon.
2. Ministerkomitéen kan innby andre av Europarådets organer til å utpeke en representant til Partskomiteen etter samråd med sistnevnte.
3. Representanter for relevante internasjonale organer kan gis adgang til å møte som observatører i Partskomiteen i henhold til fremgangsmåten fastsatt i Europarådets relevante regler.
4. Representanter for partenes relevante offisielle organer kan gis adgang til å møte som observatører i Partskomiteen i henhold til fremgangsmåten fastsatt i Europarådets relevante regler.
5. Representanter for det sivile samfunnet, særlig ikke-statlige organisasjoner, kan gis adgang til å møte som observatører i Partskomiteen i henhold til fremgangsmåten fastsatt i Europarådets relevante regler.
6. Ved utpekingen av representanter etter bestemmelsene i nr. 2 til 5 i denne artikkel skal de ulike sektorene og disiplinene sikres balansert representasjon.
7. Representanter utpekt etter bestemmelsene i nr. 1 til 5 skal delta i Partskomiteens møter uten stemmerett.

#### Artikkel 25 – Partskomiteens oppgaver

1. Partskomiteen skal overvåke gjennomføringen av denne konvensjon. Partskomiteens forretningsorden skal fastsette fremgangsmåten for evaluering av gjennomføringen av denne konvensjon ved å legge til grunn en multidisiplinær og tverrfaglig metode.
2. Partskomiteen skal også legge til rette for innsamling, analyse og utveksling av opplysninger, erfaring og god praksis mellom sta-

between States to improve their capacity to prevent and combat trafficking in human organs. The Committee may avail itself of the expertise of other relevant Council of Europe committees and bodies.

3. Furthermore, the Committee of the Parties shall, where appropriate:
  - a. facilitate the effective use and implementation of this Convention, including the identification of any problems that may arise and the effects of any declaration or reservation made under this Convention;
  - b. express an opinion on any question concerning the application of this Convention and facilitate the exchange of information on significant legal, policy or technological developments;
  - c. make specific recommendations to Parties concerning the implementation of this Convention.
4. The European Committee on Crime Problems (CDPC) shall be kept periodically informed regarding the activities mentioned in paragraphs 1, 2 and 3 of this article.

#### *Chapter VII – Relationship with other international instruments*

##### **Article 26 – Relationship with other international instruments**

1. This Convention shall not affect the rights and obligations arising from the provisions of other international instruments to which Parties to the present Convention are Parties or shall become Parties and which contain provisions on matters governed by this Convention.
2. The Parties to the Convention may conclude bilateral or multilateral agreements with one another on the matters dealt with in this Convention, for purposes of supplementing or strengthening its provisions or facilitating the application of the principles embodied in it.

#### *Chapter VIII – Amendments to the Convention*

##### **Article 27 – Amendments**

1. Any proposal for an amendment to this Convention presented by a Party shall be communicated to the Secretary General of the Council of Europe and forwarded by him

tene for å styrke deres evne til å forebygge og bekjempe organhandel. Komitéen kan benytte seg av ekspertisen i andre av Europarådets relevante komitéer og organer.

3. Videre skal Partskomiteén, dersom det er relevant,
  - a) legge til rette for effektiv bruk og gjennomføring av denne konvensjon, særlig ved å påvise eventuelle problemer som kan oppstå, og virkningen av eventuelle erklæringer eller forbehold avgitt etter denne konvensjon,
  - b) gi uttrykk for sin oppfatning i ethvert spørsmål om anvendelsen av denne konvensjon og legge til rette for utveksling av opplysninger om rettslig, politisk eller teknologisk utvikling av betydning,
  - c) gi særskilte anbefalinger til partene med hensyn til gjennomføringen av denne konvensjon.
4. Europarådets styringskomité for strafferettslige spørsmål, kriminologi og fengselsaker (CDPC) skal jevnlig orienteres om virksomheten nevnt i nr. 1, 2 og 3 i denne artikkel.

#### *Kapittel VII – Forholdet til andre internasjonale avtaler*

##### **Artikkel 26 – Forholdet til andre internasjonale avtaler**

1. Denne konvensjon skal ikke berøre de rettigheter og forpliktelser som følger av bestemmelsene i andre internasjonale avtaler som konvensjonspartene er eller skal bli parter i, og som inneholder bestemmelser om forhold regulert av denne konvensjon.
2. Konvensjonspartene kan seg imellom inngå bilaterale eller multilaterale avtaler om forhold omhandlet i denne konvensjon for å utfylle eller styrke konvensjonens bestemmelser eller lette gjennomføringen av dens prinsipper.

#### *Kapittel VIII – Endring av konvensjonen*

##### **Artikkel 27 – Endringer**

1. Ethvert forslag fra en part om endring av denne konvensjon skal meddeles Europarådets generalsekretær og av ham eller henne videreformidles til Europarådets medlems-

or her to the member States of the Council of Europe, the non-member States enjoying observer status with the Council of Europe, the European Union, and any State having been invited to sign this Convention.

2. Any amendment proposed by a Party shall be communicated to the European Committee on Crime Problems (CDPC) and other relevant Council of Europe intergovernmental or scientific committees, which shall submit to the Committee of the Parties their opinions on that proposed amendment.
3. The Committee of Ministers of the Council of Europe shall consider the proposed amendment and the opinion submitted by the Committee of Parties and, after having consulted the Parties to this Convention that are not members of the Council of Europe, may adopt the amendment by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe.
4. The text of any amendment adopted by the Committee of Ministers in accordance with paragraph 3 of this article shall be forwarded to the Parties for acceptance.
5. Any amendment adopted in accordance with paragraph 3 of this article shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of one month after the date on which all Parties have informed the Secretary General that they have accepted it.

stater, ikke-medlemsstater som har observatørstatus i Europarådet, Den europeiske union og enhver stat som er blitt innbudt til å undertegne denne konvensjon.

2. Ethvert endringsforslag fra en part skal meddeles Europarådets styringskomité for strafferettslige spørsmål, kriminologi og fengselssaker (CDPC) og andre av Europarådets relevante mellomstatlige eller vitenskapelige komitéer, som skal legge sine uttalelser om endringsforslaget fram for Partskomiteén.
3. Europarådets Ministerkomité skal vurdere endringsforslaget og Partskomiteéns uttalelse og kan, etter samråd med de konvensjonsparter som ikke er medlemmer av Europarådet, vedta endringsforslaget med det flertall som er fastsatt i artikkel 20 bokstav d) i Europarådets vedtekter.
4. Teksten til alle endringer vedtatt av Ministerkomitéen i samsvar med nr. 3 i denne artikkel skal oversendes partene for godkjenning.
5. Enhver endring vedtatt i samsvar med nr. 3 i denne artikkel skal tre i kraft på den første dag i måneden som følger etter utløpet av et tidsrom på én måned regnet fra den dato alle parter har underrettet generalsekretæren om at de har godkjent endringen.

#### *Chapter IX – Final clauses*

#### **Article 28 – Signature and entry into force**

1. This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe, the European Union and the non-member States which enjoy observer status with the Council of Europe. It shall also be open for signature by any other non-member State of the Council of Europe upon invitation by the Committee of Ministers. The decision to invite a non-member State to sign the Convention shall be taken by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe, and by unanimous vote of the representatives of the Contracting States entitled to sit on the Committee of Ministers. This decision shall be taken after having obtained the unanimous agreement of the other States/European Union having

#### *Kapittel IX – Sluttbestemmelser*

#### **Artikkel 28 – Undertegning og ikrafttredelse**

1. Denne konvensjon skal være åpen for undertegning for Europarådets medlemsstater, Den europeiske union og ikke-medlemsstater som har observatørstatus i Europarådet. Den skal også være åpen for undertegning for enhver annen ikke-medlemsstat etter innbydelse fra Ministerkomitéen. Beslutning om å innby en ikke-medlemsstat til å undertegne konvensjonen skal treffes med det flertall som er fastsatt i artikkel 20 bokstav d) i Europarådets vedtekter, og med enstemmighet blant representantene for de konvensjonsstater som har rett til å sitte i Ministerkomitéen. Beslutning som nevnt skal treffes etter at den har oppnådd enstemmig tilslutning fra de øvrige stater/Den europeiske union som har gitt sitt samtykke til å

expressed their consent to be bound by this Convention.

2. This Convention is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.
3. This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which five signatories, including at least three member States of the Council of Europe, have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of the preceding paragraph.
4. In respect of any State or the European Union, which subsequently expresses its consent to be bound by the Convention, it shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval.

#### Article 29 – Territorial application

1. Any State or the European Union may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, specify the territory or territories to which this Convention shall apply.
2. Any Party may, at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified in the declaration and for whose international relations it is responsible or on whose behalf it is authorised to give undertakings. In respect of such territory, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.
3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

være bundet av konvensjonen.

2. Denne konvensjon skal ratifiseres, godtas eller godkjennes. Ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokumentene skal deponeres hos Europarådets generalsekretær.
3. Denne konvensjon skal tre i kraft på den første dag i måneden som følger etter utløpet av et tidsrom på tre måneder regnet fra den dato fem signatarer, herunder minst tre av Europarådets medlemsstater, har gitt sitt samtykke til å være bundet av konvensjonen i samsvar med bestemmelsene i foregående nummer.
4. For enhver stat eller Den europeiske union som på et senere tidspunkt gir sitt samtykke til å være bundet av konvensjonen, skal den tre i kraft på den første dag i måneden som følger etter utløpet av et tidsrom på tre måneder regnet fra datoen for deponering av dens ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokument.

#### Artikkel 29 – Geografisk virkeområde

1. Enhver stat eller Den europeiske union kan ved undertegning eller ved deponering av sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokument oppgi det territorium eller de territorier som denne konvensjon får anvendelse på.
2. Enhver part kan på et senere tidspunkt ved en erklæring rettet til Europarådets generalsekretær utvide anvendelsen av denne konvensjon til å omfatte ethvert annet territorium oppgitt i erklæringen, dersom parten har ansvaret for territoriets internasjonale forbindelser eller er bemyndiget til å påta seg forpliktelser på dets vegne. For et territorium som nevnt skal konvensjonen tre i kraft på den første dag i måneden som følger etter utløpet av et tidsrom på tre måneder regnet fra den dato generalsekretæren mottok erklæringen.
3. Enhver erklæring avgitt i henhold til de to foregående numre for et territorium oppgitt i erklæringen kan trekkes tilbake ved underretning til Europarådets generalsekretær. Tilbaketrekkingen får virkning på den første dag i måneden som følger etter utløpet av et tidsrom på tre måneder regnet fra den dato generalsekretæren mottok underretningen.



**Article 30 – Reservations**

1. Any State or the European Union may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, declare that it avails itself of one or more of the reservations provided for in Articles 4, paragraph 2; 9, paragraph 3; 10, paragraphs 3 and 5.
2. Any State or the European Union may also, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, declare that it reserves the right to apply the Article 5 and Article 7, paragraphs 2 and 3, only when the offences are committed for purposes of implantation, or for purposes of implantation and other purposes as specified by the Party.
3. No other reservation may be made.
4. Each Party which has made a reservation may, at any time, withdraw it entirely or partially by a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall take effect from the date of the receipt of such notification by the Secretary General.

**Article 31 – Dispute settlement**

The Committee of the Parties will follow in close co-operation with the European Committee on Crime Problems (CDPC) and other relevant Council of Europe intergovernmental or scientific committees the application of this Convention and facilitate, when necessary, the friendly settlement of all difficulties related to its application.

**Article 32 – Denunciation**

1. Any Party may, at any time, denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
2. Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

**Article 33 – Notification**

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, the non-member States enjoying obser-

**Artikkel 30 – Forbehold**

1. Enhver stat eller Den europeiske union kan ved undertegning eller ved deponering av sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokument erklære at den benytter seg av ett eller flere av forbeholdene fastsatt i artikkel 4 nr. 2, artikkel 9 nr. 3 og artikkel 10 nr. 3 og 5.
2. Enhver stat eller Den europeiske union kan ved undertegning eller ved deponering av sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokument også erklære at den forbeholder seg rett til å anvende artikkel 5 og artikkel 7 nr. 2 og 3 bare når de straffbare forholdene er begått for innsetting eller for innsetting og andre formål som angitt av parten.
3. Det kan ikke tas andre forbehold.
4. Hver part som har tatt et forbehold, kan når som helst helt eller delvis trekke det tilbake ved underretning til Europarådets generalsekretær. Tilbaketrekkingen får virkning fra den dato generalsekretæren mottok underretningen.

**Artikkel 31 – Tvisteløsning**

Partskomiteén skal i nært samarbeid med Europarådets styringskomité for strafferettslige spørsmål, kriminologi og fengselssaker (CDPC) og andre av Europarådets relevante mellomstatlige og vitenskapelige komitéer følge opp anvendelsen av denne konvensjon og om nødvendig legge til rette for en minnelig løsning på alle vanskeligheter forbundet med anvendelsen av konvensjonen.

**Artikkel 32 – Oppsigelse**

1. Enhver part kan når som helst si opp denne konvensjon ved underretning til Europarådets generalsekretær.
2. Oppsigelsen får virkning på den første dag i måneden som følger etter utløpet av et tidsrom på tre måneder regnet fra den dato generalsekretæren mottok underretningen.

**Artikkel 33 – Underretning**

Europarådets generalsekretær skal underrette Europarådets medlemsstater, ikke-medlemsstater som har observatørstatus i Europarådet, Den

ver status with the Council of Europe, the European Union, and any State having been invited to sign this Convention in accordance with the provisions of Article 28, of:

- a. any signature;
- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval;
- c. any date of entry into force of this Convention in accordance with Article 28;
- d. any amendment adopted in accordance with Article 27 and the date on which such an amendment enters into force;
- e. any reservation and withdrawal of reservation made in pursuance of Article 30;
- f. any denunciation made in pursuance of the provisions of Article 32;
- g. any other act, notification or communication relating to this Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done in Santiago de Compostela, this 25th day of March 2015, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the non-member States which enjoy observer status with the Council of Europe, to the European Union and to any State invited to sign this Convention.

europæiske union og enhver stat som er blitt innbudt til å undertegne denne konvensjon i samsvar med bestemmelsene i artikkel 28, om

- a) enhver undertegning,
- b) deponering av ethvert ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokument,
- c) enhver ikrafttredelsesdato for denne konvensjon i samsvar med artikkel 28,
- d) enhver endring vedtatt i samsvar med artikkel 27 og datoen for endringens ikrafttredelse,
- e) ethvert forbehold eller enhver tilbaketrekking av forbehold uttrykt i samsvar med artikkel 30,
- f) enhver erklæring avgitt i samsvar med artikkel 32,
- g) enhver annen handling, underretning eller meddelelse som gjelder denne konvensjon.

Som bekreftelse på dette har de undertegnede, som er gitt behørig fullmakt til det, undertegnet denne konvensjon.

Utfærdiget i Santiago de Compostela 25. mars 2015, på engelsk og fransk, med samme gyldighet for begge tekster, i ett eksemplar som skal deponeres i Europarådets arkiver. Europarådets generalsekretær skal oversende en bekreftet kopi til hver av Europarådets medlemsstater, til ikke-medlemsstater som har observatørstatus i Europarådet, til Den europeiske union og til enhver stat som er blitt innbudt til å undertegne denne konvensjon.

---

---



